

Dienst

TOERUSTING VAN WERKERS IN DE KERK

THEMA:

Angst en hoop in tijden van crisis

Het wereldnieuws maakt bang

Leven in de eindfase van de eindtijd

Je geloof voorleven als profeet

Missionaire trendrede 2024

1|2024

Inhoud

INTRODUCTIE **Tijden van crisis** 3

Ineke Zuidhof-Oudes

PERSPECTIEF **Het wereldnieuws maakt bang** 4

Egbert Brink

ANALYSE **Leven in de eindfase van de eindtijd** 10

Aad Kamsteeg

HOE KERKEN HELPEN IN CRISISTIJD 16

BIJBELSTUDIE **Klimaattoekomst** 18

Klaas van den Geest

PSYCHOLOGIE **Wat doet angst met ons?** 19

Vincent van Bruggen

HOE KERKEN HELPEN IN CRISISTIJD 22

BEZINNING **Je geloof voorleven als profeet** 24

Anko Oussoren

COLUMN **Er staat geschreven...** 28

Judith Bouma

REFLECTIE **Durf te hopen!** 29

Tim Vreugdenhil

WERKER IN DE KERK **Groot voorrecht** 32

HOE KERKEN HELPEN IN CRISISTIJD 33

KERKPUNT **Missionaire trendrede** 35

KERKRECHT **Kerkelijke rechtspraak in de nieuwe kerkorde** 36

Leendert Verheij

LIED **Na Pasen** 40

Robert Roth

Foto voorpagina: Greg Rakozy

Dienst†

72e jaargang
Nummer 1, 2024

Dienst biedt concrete toerusting en ondersteuning aan ambtsdragers en andere werkers in de kerk, gericht op de dagelijkse praktijk van pastoraat, diaconaat, gemeentelijk functioneren en gemeenteopbouw.

Dienst verschijnt vier keer per jaar.

Redactie

Gienke Boersma-Vreugdenhil
Kees de Groot
Anko Oussoren
Derk Jan Poel
Annemarie Roth, *redactiesecretaris*
Peter Sinia, *hoofdredacteur a.i.*
Ineke Zuidhof-Oudes, *eindredacteur*

Redactiesecretariaat

Contact opnemen met de redactie kan via de website:
<https://blad-dienst.nl/>

Administratie

Buijten & Schipperheijn *Motief*
Postbus 22708
1100 DE Amsterdam
020-5241010
abonnement@buijten.nl

Nieuwe abonnementen en adreswijzigingen *schriftelijk of per e-mail* aan de administratie doorgeven.
Abonnementsgeld te voldoen na ontvangst van factuur.
Abonnementprijs € 15,40 per jaar

Voor kerken is het mogelijk een blokabonnement te nemen.
De scriba ontvangt het door u aangegeven aantal exemplaren en verspreidt die exemplaren zelf in de gemeente.
Blokabonnement van 10 exemplaren € 9,50 per persoon per jaar

IBAN NL45 INGB 0004 9210 87

© 2024 – uitgave van Buijten & Schipperheijn *Motief*

Basisontwerp: Theresia Koelewijn
Drukkerij: AMV + Buijten & Schipperheijn grafimedia

ISSN 0167-2401

Tijden van crisis

In enkele jaren tijd is de onrust toegenomen in de wereld en in onze harten. De crisissen lijken zich op te stapelen. Er was al een klimaatcrisis, een vluchtelingenprobleem, groeiende sociale ongelijkheid, daarbij kwam de coronapandemie, vervolgens de oorlog in Oekraïne die nu al weer twee jaar duurt, dan nog een oorlog in de Gazastrook, geruchten van oorlogen...

Ineke
Zuidhof-
Oudes

Gemakkelijk kan ons de angst om het hart slaan: hoe moet het gaan in deze wereld? Is er nog wel een toekomst voor onze kinderen? Waar is God, houdt Hij dit alles nog in zijn hand?

In dit nummer daarom een aantal bijdragen waarin de schrijvers niet alleen onze angst onder de loep nemen, maar ook de hoop. Egbert Brink verkent de bijbelse beloften: mensen voelen zich bang en machteloos in een complexe wereld. Hoe geeft God houvast door zijn beloften en uitzicht op zijn nieuwe toekomst?

Politicoloog Aad Kamsteeg verkent de tekenen van de tijd. Leven we in de eindfase van de eindtijd? Waar zien we dat aan en wat zegt de Bijbel erover? Of vergissen we ons als we menen dat er niet eerder zo'n benauwde tijd was als nu, nu de ene crisis de andere opvolgt? En hoe staat het met de doemdagklok? We mogen uitzien naar Jezus' toekomst, maar hoe?

Psycholoog Vincent van Bruggen geeft inzicht in angst, en hoe je daarmee om kunt gaan. Daarnaast geeft hij tips hoe we mensen kunnen helpen bij wie de angst problematisch wordt.

Hoe kunnen wij als christenen het geloof voorleven en een ander voorbeeld laten zien? Anko Oussoren bewerkte een lezing van Evert-Jan Ouweneel over zeven profetische houdingen.

Tim Vreugdenhil onderzoekt hoop: hebben wij als kerk een voortrekkersrol of kunnen we leren van stichting SIRE? Waar zijn lichtpuntjes te vinden?

Verspreid door dit nummer staat een aantal praktische verhalen van kerken die de handen uit de mouwen hebben gestoken. Het zijn mooie voorbeelden van hoe we als kerk van betekenis kunnen zijn in tijden van crisis.

Als redactie hebben we biddend gezocht naar relevante bijdragen die werkelijk verschil kunnen maken in een wereld waar onrust en angst de boventoon zouden voeren als we geen besef hadden van dat ene lichtpunt: Christus en zijn vernieuwende koninkrijk. Veel inspiratie en nieuwe moed gewenst met dit nummer!

Ineke Zuidhof-Oudes is videomaker en tekstschrijver bij inZpire Media en eindredacteur van Dienst

Het wereldnieuws maakt bang

Gods beloften in tijden van crisis

'Is er iemand die in deze dagen van catastrofale veranderingen en onheilspellende onzekerheid niet de ervaring heeft van de depressie en verwarring die het gevolg zijn van een beklemmende angst... die ons achtervolgt? Overal worden mannen en vrouwen geconfronteerd met angsten die vaak in vreemde vermommelingen uit een verscheidenheid aan garderobes verschijnen.'

**Angst klopte op de deur,
geloof deed open,
er was niemand.'**

Egbert Brink

Deze tekst van Martin Luther King is al ouder dan ikzelf ben, maar had vandaag geschreven kunnen worden. Ook in andere tijden speelden er problemen, waren er andere crisissen, bestonden angsten en onzekerheden. Alleen lijken ze vandaag heviger of intenser. Een van de redenen is dat de beelden van crisissen, van vluchtelingen, van klimaatproblemen, en in het bijzonder van oorlogen, nu anders binnenkomen. Ze zijn zo expliciet en komen door televisie en sociale media dichtbij als nooit tevoren.

Als een aanhoudend bombardement dringen de beelden zich aan je op, van vroeg tot laat. Je kunt er haast niet omheen. De mensen zijn zo bang... Nog nooit was de mensheid zo machtig (denk aan de staaltjes van techniek), maar zelden voelden mensen zich zo machteloos.

Angsten zijn er in soorten en maten. Het is belangrijk om ze goed te onderscheiden, ze te leren (ver)kennen en ermee te leren omgaan. Allereerst ze serieus te nemen. Of is het mogelijk die angsten te verdrijven en buiten te sluiten? Kinderen zingen het lied: 'Je hoeft niet bang te zijn.' Jongeren: 'I am no longer a slave to fear.' En ouderen: 'Geen levensangst, geen levensnood, dat is de kracht waarin ik sta.' Klinkt in de Bijbel ook niet met vaste regelmaat de oproep: wees niet bang!? Maar hoe kun je dat, als toch angsten je bekruipten en in de greep houden?

Zelden voelden mensen zich zo machteloos

Controle

Vooropgesteld, angsten zijn niet alleen maar negatief. Het zijn gratis 'alerts' die de Schepper ons heeft gegeven. Dat lees je in het artikel van Vincent van Bruggen op pagina 19. Door hun angsten zijn mensen soms tot bijzondere dingen in staat gebleken. Angst heeft creativiteit ontwikkeld en uitvindingen tot stand gebracht.

Aan de andere kant kunnen angsten ons leven ook negatief beïnvloeden. Dat gebeurt als ze buitenproportioneel zijn en ons gaan beheersen. Ze staan dan in geen verhouding meer tot het gevaar dat dreigt. Het zal duidelijk zijn dat wanneer mensen al te kampen hebben met hevige angsten, die beelden van crisissen alleen nog maar meer onrust veroorzaken. Dat die de angsten eerder aanwakkeren dan temperen.

Er speelt nog een belangrijke factor mee, namelijk de wil om te controleren en te beheersen. Als je een sterke behoefte hebt aan controle, ervaar je de wereld om je heen al snel als onveilig. Niet altijd omdat die wereld onveilig is, maar vanuit de behoefte om te kunnen controleren (psychiater Damiaan Denys). Naarmate de controle minder wordt, kan de angst toenemen. Dit kan gemakkelijk gebeuren als je weinig invloed op je omgeving kunt uitoefenen, zoals in de huidige complexe samenleving. Wie overziet het nog allemaal? Wie heeft er grip op? Al heel lang is er sprake van maatschappelijk onbehagen. Naarmate er meer crisissen komen, zoals de klimaatcrisis en de coronacrisis, en deze zich vermenigvuldigen, komen we als het ware in een permanente crisistoestand. Minder grip op het geheel wordt onbegrip, en onbegrip kan overgaan in het niet *accepteren* van die samenleving. Als mensen niet de moeite nemen zich in het verleden te verdiepen en ook geen houvast meer vinden aan geloof in God, nemen de angst en onzekerheid alleen maar toe.

Onbegrip kan overgaan in het niet accepteren van de samenleving

Wat heb je dan als mens nodig om met deze angsten om te leren gaan? In het bijzonder waarden die God aanreikt. Dat betekent:

Beginning

relativeren, historische kennis ontwikkelen, erkennen dat niet alles meetbaar en maakbaar is. Dat maakt je als mens meer weerbaar. Maar God reikt veel meer aan. Onder andere: moed, hoop, geloof en liefde.

Uit handen leren geven

De grond voor dat alles is Gods belofte: 'Wees niet bang, want Ik ben bij je (...) Ik zal je helpen, je steunen met mijn onoverwinnelijke rechterhand' (Jes. 41:10). En: 'Ik ben de Heer, je God, Ik neem je bij je rechterhand, en zeg je: wees niet bang, Ik zal je helpen' (vs. 13).

Hij is een God die houvast geeft aan Zichzelf

Bedenk dat Jesaja dit inbrengt in onzekere tijden, bij machtswisselingen tussen grootmachten. Vervolgens werd het volk Israël voor een groot deel weggevoerd, het had in die dagen weinig invloed. Het was overgeleverd aan grootmachten in een tijd waarin ongetwijfeld angsten hoog opspeelden. Toch zegt God: wees niet bang. Hij is de Enige die daadwerkelijk het recht heeft dat te zeggen. Hij geeft namelijk houvast *in* hun angst. Hij is een God die houvast geeft aan Zichzelf. Daarom reikt Hij zijn hand.

Dit heeft alles te maken met de erkenning dat je het zelf niet in de hand hebt. Het is opmerkelijk dat Jesaja herinnert aan de aartsvaders Abraham, Isaak en Jakob (Jes. 41:8-9 en 43:1-2). Het gaat om aloude beloften waaraan God trouw blijft. Bovendien waren dit mensen die hoofd voor hoofd moeilijk uit handen konden geven. Abraham regelde een en ander zelf, omdat hij niet op God kon wachten. Isaak wilde God een handje helpen, door de zegen te verwisselen. Jakob manipuleerde zijn broer Esau met linzensoep om het eerstgeboorterecht te krijgen. Dat is ook typerend gebleken

© Marc Olivier Jodoin

Beginning

voor het volk Israël. Dat het zelf het heft in handen nam en moeilijk uit handen gaf en aan God overliet (verspieters tijdens de woestijnreis, daarna diplomatie met het oog op oorlogsvoering etc.).

Het zit diep in ons mensen. Dat wij onze handen gebruiken, prima! Maar dat wij alles naar onze hand proberen te zetten... In onze zucht naar maakbaarheid wordt het steeds moeilijker iets uit handen te geven. Dat zit diep in onze cultuur. En daar maken wij deel van uit. Zelfs als wij iets in gebed in Gods hand hebben gelegd, is het nog een hele kunst het in zijn hand te laten liggen.

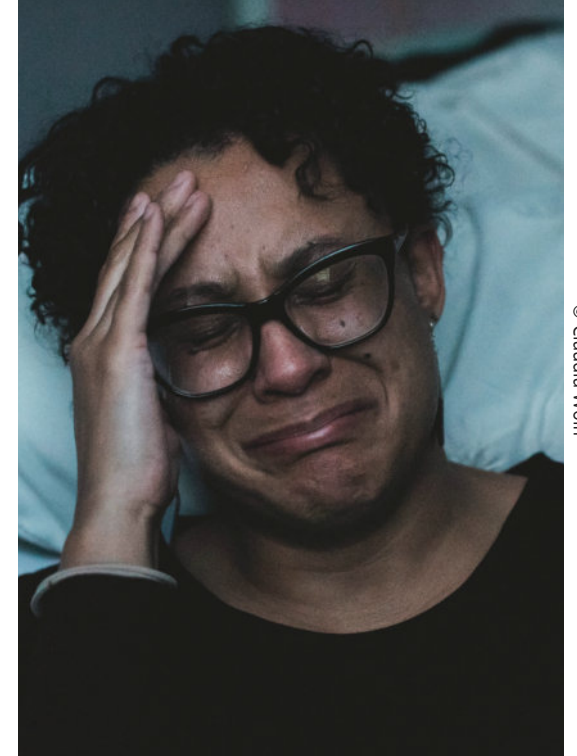
Wees niet bang!

Bang zijn is iets anders dan ontzag hebben! Dat blijkt bij Gods verschijning op de berg Sinaï.

'Mozes antwoordde: *'Wees maar niet bang*. Want God is gekomen om u op de proef te stellen. Hij wil dat u zó'n *ontzag* voor Hem krijgt dat u niet meer zondigt' (Ex. 20:20). Blijkbaar kan dat samengaan: geen angst koesteren, maar ontzag hebben. Wanneer je groot van God denkt (= ontzag hebt), worden grootmachten en grote crisissen kleiner, vergeleken bij God. Ontzag voor God drijft angst uit. Naarmate mensen kleiner denken van God, zullen zij eerder opzien tegen macht van geld en geweld. Hoe meer ontzag voor God, des te minder angst voor mensen. Het omgekeerde geldt ook! Ontzag hebben voor God is in feite niet anders dan geloven en moed vatten bij God zelf. Op zijn belofte afgaan. Precies zoals Jezus tot geloof riep toen zijn leerlingen doodsbang waren tijdens de storm op het meer.

Dit refrein klinkt ook in het boek Openbaring. Geen boek met toekomstvoorspellingen, maar een boek met als doel oog te hebben voor Gods regie in de wereldgeschiedenis. In het eerste visioen waarin Christus verschijnt schrijft Johannes: 'Toen ik Hem zag viel ik als dood voor zijn voeten neer. Maar Hij legde zijn rechterhand op me en zei: *'Wees niet bang*. Ik ben de eerste en de laatste. Ik ben degene die leeft; Ik was dood, maar Ik leef, nu en tot in eeuwigheid. Ik heb de sleutels van de dood en van het dodenrijk' (Op. 1:17-18).

Geen discipel die zo intiem met de Heer Jezus is omgegaan als Johannes. Maar in dit visioen op Patmos slaat zelfs hij tegen de

© Claudia Wolff

.....
We hebben het telkens opnieuw nodig uit onze angst geroepen te worden

Beginning

grond. Totaal overweldigd door het gewicht van Jezus' verschijning. Machteloos, zoals ieder mens zich voelt die door angst is bevangen. De Heer Jezus overbrugt de kloof. Wat stond Hij eerst machtig veraf en wat komt Hij nu dichtbij. Hij legt zijn rechterhand op Johannes (vgl. ook Mat. 17:7).

Johannes heeft het zijn Heer meer dan eens horen zeggen: wees niet bang. Blijkbaar hebben we het telkens opnieuw nodig uit onze angst geroepen te worden! Hij wil je raken tot in je hart. Weet wie het zegt! Geef mij je angst en ik geef je er hoop voor terug. Hij beheerst de dood, Hij heeft het overzicht, uitzicht, doorzicht en inzicht in de wereldgeschiedenis. Hij overziet ook jouw toekomst als de Eerste en de Laatste.

Doodsangsten uitstaan

Het is onwettelijk te beweren dat een christen zonder angst kan en moet leven. Heeft Jezus soms zonder angst geleefd? Integendeel, Hij is mens geworden als wij. Hij heeft al onze angsten doorleefd. Hij heeft doodsangsten uitgestaan in Getsemane. 'Hij werd overvallen door doodsangst, maar bleef bidden, zijn zweet viel in grote druppels als bloed op de grond' (Luc. 22:44). Hij kent angsten van binnenuit. Dat wordt bevestigd in de volgende passage: 'In de dagen dat Hij op aarde was, heeft Hij met luid geroep en onder tranen gebeden en smeekbeden geofferd aan Hem Die Hem uit de dood kon verlossen. En Hij is uit de angst verhoord. Hoewel Hij de Zoon was, heeft Hij toch gehoorzaamheid geleerd uit wat Hij heeft geleden. En toen Hij volmaakt was geworden, is Hij voor allen die Hem gehoorzamen, een oorzaak van eeuwige zaligheid geworden' (Heb. 5:7-9 HSV). Christus heeft de angsten van de hel doorleefd en daadwerkelijk doorstaan. Geen menselijke angst is Hem vreemd. Hij die als geen ander angsten heeft doorstaan, wil houvast geven om met angsten om te gaan.

.....
**Christus heeft de
angsten van de hel
doorleefd**

Liefde drijft angst uit

Ten slotte, hoe zit het dan met die tekst uit 1 Johannes 4: 'Er is in de liefde geen vrees, maar de volmaakte liefde drijft de vrees uit. De vrees houdt immers straf in, en wie vreest, is niet volmaakt in de liefde.' Wanneer mensen die veel last hebben van angsten deze tekst lezen, kan hen het gevoel bekruipen niet goed genoeg te zijn. Als zij deze angst niet kunnen overwinnen, praten anderen hun soms aan dat de liefde van Christus geen werkelijkheid in hen is geworden. Alsof je pas een goed christen bent als je zonder angst leeft!

Maar dat beweert Johannes helemaal niet. Hij vertelt dat *angst voortkomt uit de angst voor straf*. Hij heeft het over het laatste oordeel. We hoeven niet meer bang te zijn voor Gods oordeel, omdat Gods liefde in Christus het laatste woord heeft. Hij heeft jou eerst liefgehad, inclusief alle angsten waarmee je worstelt. Liefde drijft vrees uit. Jezus drijft angsten uit, maar ze komen ook telkens terug. Deze tekst is er niet om te vertellen dat angsten niet bij dit bestaan horen. Laat staan dat jouw angst bewijs is dat Gods liefde

Beginning

niet in jou leeft. Gods liefde wil je juist leren jezelf te aanvaarden met je angsten en pijn. Om met de aloude Psalm 73 te spreken: 'Ik zal gedurig bij U zijn *in* al mijn noden angst en pijn, U al mijn liefde waardig schatten, daar U mijn rechterhand omvatte.'

Dag in, dag uit herhaalt Christus zijn belofte: 'Ik ben met je' (Mat. 28:20). Ieder mens mag zijn angsten aan Hem geven, zodat Hij ze telkens uitdrijft. Tot deze voorgoed zijn uitgebannen, in een volstrekt veilige wereld, waar de dood begraven ligt. Zijn liefde zal die wereld totaal beheersen en alle angsten tot het verleden doen behoren.

.....
**Gods liefde in
Christus heeft het
laatste woord**

Egbert Brink is predikant van de NGK Waddinxveen en universitair docent TUU, Oude Testament; Bijbelse en pastorale theologie

Leven in de eindfase van de eindtijd

Welke tekenen zien we?

Tot voor kort werd ik geregeld opgebeld door een jongeman die bij elke crisissituatie dringend verzocht om enige geruststelling. Zijn angsten concentreerden zich op de dreiging van kernwapens. 'Straks valt er een atoombom op Amsterdam.' Ik verzekerde hem dat de meeste politiek leiders – hoe boosaardig soms ook – wel zo rationeel denken dat zij weten dat als zij de trekker overhalen zij tegelijk hun eigen ondergang over zich afroepen.

Aad
Kamsteeg

De jongeman is christen en weet dat de Bijbel ons allerlei verschrikkingen in het vooruitzicht heeft gesteld. De Here Jezus heeft het over oorlogen, natuurrampen en honger (Mat. 24). En wat te denken van het visioen van Johannes over de rode, zwarte en vale paarden die over de aarde razen? Zij brengen grof geweld, immense armoede en dood teweeg (Op. 6). En een paar hoofdstukken verder: 'Toen liet de tweede engel zijn zeis over de aarde gaan' (...) [Er kwam een enorme stroom bloed tevoorschijn], 'bijna zo hoog als een paard en wel 300 kilometer lang.'

Wie zou bij de tekening van dergelijke verschrikkingen niet denken aan begrippen als 'eindtijd' en 'tekenen der tijden'? Waar doelen die woorden op? De Bijbel zegt dat na Jezus' opstanding en het uitstorten van de heilige Geest de eindtijd is begonnen (1 Joh. 2:18; 1 Pet. 4:7; Rom. 13:11; 1 Kor. 1:11). Maar goed, er is een eindfase van die lange eindtijd. Als het over tekenen der tijden gaat, gaat het over die periode.

Rode, zwarte en vale paarden razen over de aarde

Wat die eindfase betreft zie ik drie lijnen in de Bijbel. De eerste is die van grote turbulentie in de wereld, verwarring onder de volken, radeloosheid bij velen. Dat zijn reacties op de plagen en beproevingen waarover Jezus en later Johannes spreken. Jezus zegt intussen ook dat het einde van deze wereld pas komt 'als het goede nieuws over het koninkrijk in de hele wereld wordt verkondigd als getuigenis voor alle volken' (Mat. 24:14). En dus is de vraag bij het spreken over tekenen der tijden vooral hoeveel volken nog onbereikt zijn met het evangelie.

De tweede lijn is opmerkelijk genoeg die van grote zorgeloosheid. Jezus vergelijkt het leven van velen in de eindfase met de houding van mensen toen Noach de ark bouwde. Zij waren zich van geen kwaad bewust en gingen gewoon door met eten en drinken, met hun verburgerlijkt en welvarend bestaan (Mat. 24:38 e.v.). God was irrelevant geworden. De hemel was gesloten.

De derde lijn concentreert zich op de geestelijke dimensie. Jezus spreekt over valse profeten en messiassen die indrukwekkende wonderen zullen doen (vs. 23). Later ziet Paulus dat ook. Hij voor-spelt een grote afval. Aan de vooravond van Christus' terugkomst is er op aarde zo'n verblinding dat mensen in leugens de waarheid zien. Liefdeloosheid wordt chronisch. Het eigen 'ik' is god geworden (2 Tes. 2).

Lijden

Zie je nu wel, zeggen veel bijbelvaste gelovigen. Die lijnen zie je momenteel toch werkelijkheid worden? Turbulentie alom: wrede oorlogen in Oekraïne, Israël/Gaza, Soedan, honger in Afrika en Afghanistan, milieurampen. En intussen blijft het Westen zich vastklampen aan economische groei die welvaart garandeert. Secularisatie lijkt niet te stuiten. Jezus waarschuwt dat allerlei boze geesten het op onze ziel hebben voorzien. Onze geest kan niet leeg, niet neutraal zijn (Luc. 11:24 e.v.). Zo zijn geld, seks en macht de afgoden van onze tijd geworden. In Amsterdam worden 's zondags op elke duizend inwoners honderd lijntjes cocaïne gesnoven. Dat zijn zo'n 90.000 burgers die op maandag weer verontrust zijn over de niet onder controle te krijgen drugscriminaliteit.

© geschilderd door Ida-Paula Klepper

En kijk wat die eindtijd betreft ook naar het Joodse volk, waarover Paulus het in zijn brief aan de Romeinen heeft. De wereldhistorie laat zien dat de HERE een bijzondere weg gaat met zijn speciale volk. Wat ligt voor hen nog in het verschiet? De apostel spreekt over een goddelijk geheim (Rom. 11:25). Zien we daar nu iets van? Joden keerden terug naar het land waaruit zij in de eerste eeuw na Christus werden verdreven. Is er een relatie met – waar die uitdrukking ook precies op doelt – het 'heel Israël' dat uiteindelijk gered zal worden? (vs. 26)?

In de eindfase zijn er turbulentie, zorgeloosheid en verblinding

Maar laten we ons niet vergissen. In de eerste plaats door te denken dat in onze tijd voor het eerst tekenen van de eindfase worden gezien. Ik las ergens dat Columbus in de vijftiende eeuw onder

Zien we iets van het goddelijk geheim rond het Joodse volk?

meer op ontdekkingsreis ging om goud te vinden om een kruistocht naar Jeruzalem te kunnen financieren. De stad zou in christelijke handen moeten komen met het oog op de eindtijd. Wederopers meenden dat het einde nabij was toen Europa in de zestiende eeuw door pest werd geteisterd. Natuurkundige en theoloog Isaac Newton (1642-1727) dacht dat het in 2060 zo ver zou zijn. En veel later: de Amerikaanse evangelical Hal Lindsey, auteur van *De planeet die Aarde heette*, had het over Christus' wederkomst veertig jaar na de stichting van de staat Israël. In Nederland overwoog ds. Orlando Bottenbley in 2010 dat Jezus binnen de eerstkomende 25 jaar zou terugkomen.

Een andere vergissing is dat we denken dat de tegenwoordige ellende bewijst dat de wereld er steeds slechter aan toe is. Wat niet zo is. Niet lang geleden werd een groep Zweden gevraagd of men dacht dat in de afgelopen eeuw het aantal doden bij natuurrampen verdubbeld, gehalveerd, of gelijk gebleven was. Vijftig procent dacht aan verdubbeling. In werkelijkheid was er sprake van een halvering.

We denken dat de wereld er steeds slechter aan toe is

Het maakt verschil of we afgaan op wat via het NOS-journaal op ons afkomt of op wat statistieken ons vertellen. Statistieken geven de werkelijkheid aan. In prehistorische samenlevingen kwamen er per honderdduizend mensen zo'n vijfhonderd door geweld om het leven. In de middeleeuwen waren dat er vijftig en tegenwoordig misschien zeven. Was in vroeger tijden de helft van de wereldbe-

© Nasa

volking chronisch ondervoed, tegenwoordig is dat 10 procent. Maar die huiveringwekkende aantallen doden dan? In de Tweede Wereldoorlog sneuvelden minstens 60 miljoen mensen. Mao Tse-toeng was verantwoordelijk voor de dood van naar schatting 75 miljoen Chinezen. Die aantallen doen denken aan het vele bloed uit het laatste bijbelboek. Maar dachten gelovigen in de middeleeuwen niet hetzelfde? In die tijd werd er voortdurend oorlog gevoerd: negen kruistochten, de Honderdjarige Oorlog, Rozenoorlogen.

In het China van de keizerrijken vond in de achtste eeuw na Christus de zgn. An Lushan-burgeroorlog plaats. Daarbij kwamen minstens dertien miljoen mensen om door geweld en honger. Omgerekend naar de huidige omvang van de wereldbevolking zouden dat er nu 200 miljoen zijn. Niettemin is er geen enkele reden de ernst van de tegenwoordige verschrikkingen te bagatelliseren. De aarde lijdt en zucht naar verlossing (Rom. 8:22).

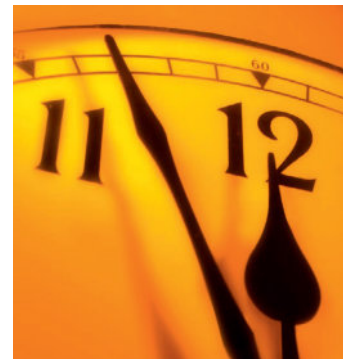
Kinderen spelen in het puin, Khuzaa, Gaza

Sinds 1947 functioneert er een door wetenschappers bijgehouden doemdagklok. Op die denkbeeldige klok wordt bijgehouden hoe ver de mensheid verwijderd zou zijn van het moment dat zij de planeet en zichzelf vernietigt. In 1947 werd de tijd bepaald op zeven minuten voor middernacht, het definitieve einde. In de Koude Oorlog was het twee minuten voor twaalf. Mede onder invloed van Oekraïne, Poetins dreiging met kernwapens, de klimaatcrisis en de risico's van kunstmatige intelligentie was het vorig jaar negentig seconden voor middernacht, net als nu.

Wereldbestuur

Het kan niet anders dan dat wij door zoveel ellende ontzet zijn, huiveren over wat ons misschien nog te wachten staat, angst hebben voor de toekomst van

Sinds 1947 functioneert er een doemdagklok

onze (klein)kinderen. Iemand schreef: 'Eerst vertrouwden we op onze politici. Toen kwam de Holocaust. We vertrouwden op onze militairen. Toen kwam Vietnam. We vertrouwden op onze wetenschappers. Toen kwam Tsjernobyl. Op wie zullen we nog vertrouwen? Op God misschien?'

Op wie zullen we
nog vertrouwen?
Op God misschien?

We hebben vragen over het lijden in de wereld en de gebleven macht van satans demonen. Tegelijk weten we dat God de wereld na de zondeval niet heeft losgelaten. 'Adam, waar ben je?', was zijn eerste reactie. Daarna volgde de belofte dat het kwaad eens zal worden vermorzeld (Gen. 3:9,15). 'Want God had de wereld zo lief dat Hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in Hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft' (Joh. 3:16). God bestuurt de wereld. Ja, maar er is zoveel wat we niet begrijpen. Waartoe vlogen twee vliegtuigen in op de Twin Towers (11-09-2001), vonden gruwelijke aardbevingen plaats in Turkije en Syrië (29-04-2022), diende de aanval van Hamas op Israël (07-10-2023)? Eens werd Jozef door zijn broers in een put gegooid en verkocht aan voorbijtrekkende handelaars. Toen hij zich later als Egyptische onderkoning bekendmaakte aan zijn hevig verschrikte broers, zei hij dat God hem vooruitgestuurd had om 'jullie leven te redden' van de hongerdood (Gen. 45:5). We lezen over een Perzische koning Cyrus. Hij liet de in ballingschap levende Israëlieten terugkeren naar hun eigen land. Commentatoren zouden zeggen dat hij dat deed om in Israël een buffer tegenover het rivaliserende Egypte te scheppen en om volken in zijn omvangrijke rijk rustig te houden. Maar God zei: 'Ik bewoog Cyrus ertoe' (Ezra 1; Jes. 45).

Vandaag krijgen wij niet zo'n kijkje achter de schermen. Ons is nergens beloofd dat Gods wereldbestuur een open boek zal zijn. 'Mijn wegen gaan jullie wegen te boven' (Jes. 55:9). 'Ik zei niets, opende mijn mond niet' (Ps. 39:10). Toch staan we niet met een mond vol tanden. De Bijbel tekent ons de grondlijnen van de geschiedenis: strijd tussen geloof en ongeloof, godsvrucht en wetteloosheid, volgelingen van het Lam en die van de boze. En, zegt het evangelie, in die strijd heeft Christus de beslissende slag al gewonnen.

Ons is nergens
beloofd dat Gods
wereldbestuur een
open boek zal zijn

En wij?

Met dit evangelie in gedachten herinneren we eraan dat een teken altijd verwijst naar iets anders. Zoals rook doet denken aan vuur, zo wijzen de tekenen die Jezus noemt naar zijn wederkomst. Eerst moet dit of dat gebeuren... en dan keer ik terug. Daarin zit in de eerste plaats bemoediging: Ik, Jezus, kom met beheerste haast. En er wordt gewaarschuwd, zoals dat ook met Sodom en Ninevé gebeurde. Bekeer je voor het te laat is.

Uitzien naar Jezus' terugkomst betekent dat je investeert in je verhouding met God. Dat doe je niet door je rust vooral te zoeken in allerlei te prijzen acties voor milieu en asielzoekers. Wel door je zonde en gebrokenheid naar het kruis te brengen en te vertrouwen op 'het is volbracht' van je opgestane Heer.

Een groep krijgsgevangenen werkte tijdens de Tweede Wereldoorlog aan de beruchte Birma-spoorlijn. Na hun werk controleerde een Japanse bewaker steeds of het juiste aantal schoppen ingeleverd was. Toen hij er op een keer één miste, dreigde hij schuimbekkend van woede gevangenen te gaan doodschieten, te beginnen links in de rij. Niemand reageerde. De bewaker hief zijn geweer... Toen stapte een jongeman naar voren. De Japanner sloeg hem met de kolf van zijn geweer dood. Toen de schoppen werden afgedragen, bleek de bewaker zich te hebben verteld. Er werd er niet één gemist.

Vertrouw op 'het is
volbracht' van je
opgestane Heer.

Waarom stapte die jongeman naar voren, ook al was hij getrouwd en wilde hij zielsgraag terug naar zijn gezin? Hij wist dat Christus voor zijn zonde was gestorven en dat hij kind van God was. Hij wist dat hij zijn vrouw en kinderen straks in de hemel zou terugzien. En hij wist dat de meesten van zijn medegevangenen nog niet klaar waren om God te ontmoeten. Zo deed die man wat in de eindtijd ook van ons gevraagd wordt: vertrouwen op het bloed van onze Heiland en je in elke situatie afvragen: 'Wat zou Jezus doen?' Wie in de eindtijd zo leeft, is gelukkig te prijzen.

Aad Kamsteeg is politicoloog en werkte als commentator buitenland bij het Nederlands Dagblad en bij radio en televisie van de Evangelische Omroep.

Scheuren in de ziel

Platform Kerk en Aardbeving

In Groningen is de afgelopen decennia veel gebeurd. Aardbevingen, veroorzaakt door de gaswinning, deden huizen scheuren. De overheid gaf niet thuis en liet de gedupeerden decennialang aan hun lot over. Als predikant in Loppersum zag ik bij vrijwel alle gemeenteleden hoe niet alleen in de huizen, maar ook in de ziel van mensen diepe scheuren kwamen. Ze zagen hoe hun huis en familiebezit afbrokkelde. Sommigen werden wanhopig. De overheid telde alleen de stenen, maar niet de mensen, wat hen cynisch maakte en bitter. Ook in de huidige afhandeling van de problematiek gaat de ellende helaas nog door. Hoe kunnen wij als kerk van betekenis zijn?

Het dorp Loppersum ligt midden in het aardbevingsgebied, zo ongeveer alle huizen moeten worden versterkt. Van de honderd gezinnen in de kerkelijke gemeente komt iedereen vroeg of laat in het versterkingstraject, met alle onrust die erbij hoort. Een traject duurt meestal rond de tien jaar, terwijl je pas aan het eind weet waar je precies aan toe bent. De een kan er beter mee omgaan dan de ander, maar sowieso heeft de crisis diepe impact, ook in het kerkelijk leven. Als predikant en kerkenraad voelden we ons machteloos, het is lastig om pastoraat te blijven bieden als situaties uitzichtloos blijven. Wat konden we doen?

Het is lastig om
pastoraat te blijven
bieden als situaties
uitzichtloos blijven

Meerdere kerken in het aardbevingsgebied merkten de diepe scheuren op bij hun gemeenteleden en kwamen bij elkaar. Van vrijzinnig tot gereformeerd, van protestant tot evangelisch en doopsgezind, de kerken vonden elkaar in dit leed. Samen richtten we het oecumenische Platform Kerk en Aardbeving op om de niet-onderkende problematiek onder de aandacht te brengen. De kerken zagen wat die jarenlange ongelijke strijd met mensen deed en doet. Ook als de scheuren in de huizen zijn hersteld, blijven er nog diepe sporen in de ziel van mensen over. De kerken verenigden zich en kregen zo een stem in het publieke debat, onder meer door zitting te nemen in het Gasberaad, samen met andere maatschappelijke organisaties.

Drie speerpunten

De kerken gebruiken deze stem om samen drie begrippen voor het voetlicht te brengen: erkenning, verbinding en vertrouwen. Ten eerste vragen de kerken *erkenning* van wat deze crisis in het leven van mensen doet. We initieerden ook geestelijke verzorging voor niet-

kerkelijken, die geen pastoraal netwerk hebben, om iedere Groninger de ruimte te geven zijn verhaal te delen. Ook blijven we via een jaarlijkse Groningenzondag voorbede vragen voor de situatie zolang die nog niet hersteld is. De stille ramp zal nog jaren doorwerken. Veel dorpen wachten nog op de start van de versterkingsoperatie. In gesprekken met de toezichthouder blijven we de scheuren in de ziel van mensen en de blijvende gevolgen daarvan onder de aandacht brengen. Zelf ben ik meerdere malen in Den Haag geweest, de parlementaire commissie is bij ons geweest en heeft met gemeenteleden gesproken. Dat geeft wel ergens een stukje erkenning, maar maakt ook duidelijk dat dit nog veel meer nodig is. Ten tweede zoeken we naar herstel en *verbinding*. We willen erkenning voor de scheuren in de ziel, maar we kijken ook verder. Juist als kerken willen we niet in de ellende blijven hangen, maar op zoek gaan naar verbinding, ook al worden we daarin niet altijd serieus genomen door seculiere partijen. Maar dat maakt onze aanpak juist uniek kerkelijk. Het platform is daartoe telkens opnieuw met alle partijen in gesprek om samen verder te komen. We organiseren fietstochten door het gebied voor alle organisaties die betrokken zijn bij versterking en herstel. Samen met hen voeren we gesprekken met bewoners – buiten de camera's – om de impact te laten zien en tegelijk in gesprek te blijven.

Dit om uiteindelijk het *vertrouwen* weer te herstellen, het derde aandachtspunt. Dit kan alleen door ontmoeting en gesprek. Door samen te erkennen wat niet goed ging en daarna ook weer samen de schouders eronder te zetten. Hopelijk draagt dit bij aan uiteindelijk herstel van vertrouwen. Ik ben blij dat we via het platform als kerken kunnen bijdragen om gezamenlijk de noodkreet te laten horen.

Christiaan Kanis was tot januari 2024 predikant van de NGK in Loppersum en voorzitter van het Platform Kerk en Aardbeving. Hij deed onlangs intrede in de NGK van Grootegast.

Klimaattoekomst

'Wij weten dat de hele schepping (...) zucht en lijdt' (Rom. 8:22)

Klaas van den Geest

'De wereld gaat toch kapot', zei ze. Een jongere die haar best doet om haar footprint te beperken. Maar wat halen individuele pogingen van mij om klimaatneutraal te leven uit? Er wordt vrolijk doorgevoelen, grote industrieën produceren lekker door, onze consumptie wordt dagelijks aangewakkerd. Zij werd er somber van.

In Romeinen 8 gaat het over zuchten, kreunen. De schepping en ook wijzelf zuchten. Zelfs Gods Geest zucht (vers 26). Paulus vergelijkt die verzuchtingen met barensweeën. Daarom is dit geen hopeloos verhaal. Integendeel, het gaat hier juist over hoop! Weeën gaan vooraf aan een geboorte. Zonder pijn geen nieuw leven. Zonder lijden geen glorie. Zoals ook Jezus zelf door de dood heen zijn heerlijkheid in ging. Die weg moeten wij ook gaan, en die weg moet de schepping gaan. De weg van de schepping en die van ons mensen zijn onlosmakelijk verbonden (vers 23)!

Moeten we dus zeggen: het komt wel goed? Mensen zeggen dat zo gauw en vaak als er problemen zijn: het komt vast goed! Maar is dat wel zo? Wat komt er goed, en hoe dan, en wanneer? Nee, het komt lang niet altijd goed. Heel wat mensen ondervinden dat als ze chronisch ziek zijn, afgekeurd, gehandicapt. Wat is dan 'goed'? Ook die jongere zegt: het komt niet goed. En ik, die geloof in die nieuwe wereld van God, sta met m'n mond vol tanden. Ik kan toch niet zomaar zeggen: je hebt gelijk, deze wereld gaat kapot, maar goddank komt er een nieuwe. Dat zal haar alleen maar verontwaardigd maken. En ontslaat het mij van mijn plicht om verantwoord om te gaan met de aarde?

Wat doet het met je, als jongeren somber worden? Er zit een vreemde spanning in het leven in verwachting van een nieuwe wereld en de manier waarop ik in die oude wereld sta. Die zuchtende schepping is wel Gods schepping. De wereld die Hij eens met zoveel vreugde begon. Die wereld hebben wij, ja wij, verpest en verbruikt. Het is schuld, zonde, onze zonde die we in de klimaatcrisis voor ogen zien.

Dat vraagt om twee reacties: nederig knielen en de handen uit de mouwen. Schuld belijden, bidden om vergeving. En ook bidden om een nieuw hart, een nieuw leven. Van samen vechten voor en werken aan een mooiere wereld. Al zullen de grote machten niet zomaar van koers veranderen, ik kan wel bij mezelf beginnen: de fiets pakken, met de trein reizen, vegetarisch eten, niets verspillen. En toch genieten van die goede schepping. In het licht van die mooiere wereld die komt.

Klaas van den Geest is predikant in de NGK

Wat doet angst met ons?

Omgaan met angst in tijden van crisis

Je kijkt op je mobiel en een bericht springt naar voren. De NAVO bereidt zich voor op een nieuwe wereldoorlog. Je voelt dat je hartslag omhooggaat en je begint het warm te krijgen. Je bent alert en scherp en je lichaam is klaar om te versnellen. Wat kun je doen? Het liefst wil je opspringen en je huis in paraatheid brengen. Aangeraden wordt een radiootje op batterijen, water en een zaklantaarn in huis te hebben. Nee zeg, hoe houd je daarmee een kernaanslag tegen? Je probeert weer rustig te worden, maar voelt je machteloos.

Het is belangrijk dat we angst en spanning kunnen voelen. In een fractie van een seconde zijn we klaar om te reageren. Angst zet je lichaam in de actiestand, richt je aandacht op de mogelijke dreiging, drukt onbelangrijke dingen naar de achtergrond en helpt je om naar oplossingen te zoeken. Maar, wat als de situatie helemaal niet op te lossen is? Zoals het alarmerende bericht van de NAVO? Of een nieuwsbericht over een raketaanval met tientallen doden? Of het zoveelste artikel over klimaatverandering? Ook dan kunnen we regelmatig angst voelen opkomen. De voortdurende stroom van alarmerende berichten kan er zelfs voor zorgen dat we steeds gespannen zijn en het idee krijgen dat ons hele bestaan bedreigd wordt. Sommige mensen zijn hier gevoeliger voor dan anderen. In het vervolg van dit artikel ga ik daar verder op in, en geef tips om mensen hierbij te helpen.

Wat is angst nu eigenlijk?

Maar eerst: wat is angst? Ook al kennen we allemaal angstervaringen, toch is deze vraag niet zo gemakkelijk te beantwoorden. Een sluitende definitie is niet eenvoudig te geven, maar we kunnen hem wel beschrijven. Angst is een emotionele reactie op een situatie die mogelijk gevaarlijk is. Deze emotionele reactie uit zich erg lichamelijk: hartkloppingen, zweten, warm gevoel, trillerig worden. Daarnaast verandert angst je denken, zowel de inhoud van je gedachten als de manier waarop je denkt. Je aandacht gaat naar het mogelijke gevaar en je gedachten zijn goed in staat om zich een slechte afloop voor te stellen. Bovendien versnelt je denken, wordt het meer fragmentarisch en gaan beelden of korte zinnetjes een grotere rol spelen. Naast de lichamelijke reactie en het denken, speelt ten slotte handelen een rol. We vermijden soms situaties waar we angstig van worden of doen dingen om de angst beter te hanteren en te voorkomen dat het verkeerd afloopt.

Vincent van Bruggen

.....
**Angst zet je lichaam
in de actiestand**

Omdat angst ons beschermt tegen fysieke gevaren en tegen sociale uitsluiting, allebei dingen die letterlijk van levensbelang zijn, is deze emotie scherp afgesteld. Angst kan makkelijk getriggerd worden. We kunnen schrikken van iets wat gebeurt en dan angstig worden, maar we kunnen bijvoorbeeld ook angstig worden van wat een ander vertelt, van wat we zelf lezen of zien op internet of van dingen die we ons alleen maar in onze fantasie voorstellen. Bovendien zijn angstreacties moeilijk af te leren. Als we één keer geschrokken zijn van een auto die ons bijna raakte, is het belangrijk dat we ons dit een volgende keer nog herinneren en dan meer oplettend zijn. Als we dit na twee keer veilig oversteken al weer vergeten zouden zijn, zou het de derde keer alsnog fataal kunnen aflopen. In de laatste decennia hebben psychologen ontdekt dat we angstreacties zelfs helemaal niet afleren, maar dat we angsten overwinnen door nieuwe reacties aan te leren. De oude reactie, de angst, wordt als het ware overdekt door nieuwe reacties en deze worden steeds belangrijker. Maar als het nodig is dan wordt de oude reactie meteen weer actief. Dit verklaart bijvoorbeeld dat mensen in een stressvolle tijd soms ineens weer last krijgen van oude angsten die ze lang geleden al hadden overwonnen.

Leren omgaan met angst

Angst is dus nuttig, maar kan ook een probleem worden. De meeste mensen leren in de loop van het leven met hun angsten om te gaan. We vermijden dingen die we echt te eng vinden (bungeejumpen, optreden in een karaokebar), leren onszelf gerust te stellen (het valt vast mee, probeer het maar) en doen af en toe dingen om onszelf uit te dagen (in de achtbaan, een duik in ijswater). Zo leren we dat we de angstrespons in ons lichaam kunnen hanteren en beseffen we dat deze ook weer afneemt.

Sommige mensen lukt het minder goed om met angsten om te gaan en zij lopen het risico problematische angsten te ontwikkelen. Verschillende dingen spelen hierbij een rol. Vaak zijn er meer mensen in een familie die last hebben van sterke angsten. Erfelijke aanleg zorgt ervoor dat in hun brein en lichaam de angstrespons sterker is en gemakkelijker wordt opgeroepen. Ook de dingen die iemand meemaakt in het leven zijn belangrijk. Opgroeien in een onveilige situatie en het ervaren van traumatische gebeurtenissen kunnen ervoor zorgen dat iemand problematische angsten ontwikkelt. In deze tijd zijn veel mensen weleens bang door het nieuws en dat is heel begrijpelijk, maar ook dit verschilt wel per persoon.

Problematische angsten herken je doordat mensen voor bepaalde onderwerpen veel banger zijn dan andere mensen, of veel banger dan zichzelf eerder in hun leven waren. Daarnaast is de angst niet meer functioneel, hij dient niet echt een doel. Denk bijvoorbeeld aan iemand die bijna de hele dag internet afspeurt naar nieuws over oorlogen in de wereld en daardoor niet meer toekomt aan werken of andere activiteiten.

Het kan al helpen om angst te benoemen

Helpen bij problematische angst

Bij problematische angsten is het allereerst belangrijk om begrip te tonen. Angst is een voluit menselijke emotie en sommige mensen zijn er gevoeliger voor dan anderen. In de Bijbel lees je verhalen van bange mensen en zelfs ook van Jezus worden zijn angsten beschreven. Angst mag er zijn! Te makkelijke of snelle troostende woorden kunnen juist in de weg staan en de ander het idee geven niet normaal te zijn. Een uitspraak als 'maar we mogen toch op God vertrouwen' is belangrijk, maar pas nadat er eerst ruimte is gemaakt voor de angst. Dat geldt zeker ook voor angst die te maken heeft met heftige gebeurtenissen in de wereld, waar je zelf geen invloed op hebt. Het kan daarbij al helpen om angst te benoemen: ik hoor je praten en ik krijg het idee dat je bang bent, klopt dat? Vervolgens kun je samen onderzoeken wat dit betekent. De angst kunnen delen, herkenning over en weer, dat maakt vaak al een wereld van verschil.

Tegelijk is praten over angst niet het enige en is het belangrijk om het perspectief (weer) te kunnen verbreden. Angst zet de schijnwerpers op het gevaar, maar er is meer in het leven. Dit kan heel praktisch worden ingevuld, namelijk door het gesprek over angsten in te kaderen en daarnaast het ook over andere dingen te hebben of samen een rondje te gaan lopen, een lied te zingen of te bidden. Hierdoor kan ook uiting gegeven worden aan het gevoel van machteloosheid tegenover de gebeurtenissen in de wereld. Vervolgens kan het perspectief verbreed worden. Tot wat voor leven zijn we geroepen? Hoe staat de angst hierin in de weg? Hoe kun je, met al je angsten, tegelijk op weg zijn als een pelgrim? En wie lopen er eigenlijk met je mee? Maar, nogmaals, deze verbreding kan pas ontstaan als eerst de angst echt is benoemd en een plek heeft gekregen. Het begint met erkenning, want angst kennen we allemaal. Angst is een menselijke emotie en hij laat zien wat voor ons als mens wezenlijk is: veiligheid, troost, zinvol leven en het vaste vertrouwen dat het uiteindelijk goed komt.

Vincent van Bruggen werkt als gz-psycholoog in de ggz en geeft les over psychologische onderwerpen. Meer informatie: vincentvanbruggen.nl

Naschrift: sommige angsten zijn hardnekkig en erg belemmerend. Een gesprek met de huisarts of een hulpverlener is dan nodig. Ook is het goed om te wijzen op de volgende patiëntenverenigingen: cvadf.nl (christelijk) / adfstichting.nl (algemeen).

Vluchtelingen in de kerk

De bron Hardinxveld-Giessendam

Op maandag 7 maart 2022 gaat 's morgens vroeg de telefoon. De voorzitter van de diaconie vertelt dat er een bus vol vluchtelingen, voornamelijk vrouwen en kinderen, uit Oekraïne onderweg is naar Hardinxveld-Giessendam. De wethouder vraagt of wij voor crisisopvang willen zorgen in ons kerkgebouw.

Als gepensioneerde en kerkraadslid kan ik vast wel meehelpen. Crisisopvang betekent minimaal 48 uur, maar waarschijnlijk langer. Intussen worden andere locaties gezocht voor langduriger opvang. Wij zeggen ja, we zien mogelijkheden om ons als christen in te zetten voor de medemens in nood. Hoeveel tijd hebben we voordat er gasten arriveren? Ze worden de volgende ochtend tegen zes uur verwacht! Er volgt een drukke dag. De Veiligheidsregio betreft het Rode Kruis erbij. Zij zorgen voor vijftig bedden en beddengoed en bemensing. Een penningmeester wordt aangesteld. De burgerlijke gemeente is verantwoordelijk en zal veel kosten vergoeden, en zorgen voor beveiliging.

Dan worden de eigen gemeenteleden gemobiliseerd. Wat een zegen vormen de moderne media! Het is hartverwarmend om te zien hoeveel mensen er in de weer komen om een opvangplek te organiseren. Zij brengen versnaperingen, frisdrank, kleding, schoenen, maandverband, spelletjes... Zij richten de vergaderzalen in met

opgemaakte bedden en aangepaste verlichting. We krijgen toestemming om in het gymlokaal aan de overkant de douches te gebruiken. Iemand kent een Oekraïner die al jaren in Nederland woont. Hem wordt gevraagd om te tolken. Bijzonder, want hij was al jaren niet meer in een kerk geweest.

We zorgen voor veiligheid in overleg met de brandweer. We zorgen voor brood en beleg en overleggen met de keuken van een plaatselijk verzorgingshuis of ze warme maaltijden willen verzorgen. Er

komen corveeroosters, want het wordt vast meer dan 48 uur opvang. Ook de buurt wordt geïnformeerd. In de loop van de avond staat alles gereed om de vluchtelingen te ontvangen en gaan we allemaal een poosje naar bed.

De volgende morgen zijn we op tijd aanwezig om de gasten te ontvangen. Wat een stille mensen. Er is maar één volwassen man bij, hij kan niet goed lopen. Verder een paar jongens, maar vooral vrouwen en meisjes. Hun ogen staan moe en leeg en er is geen glimlach te ontdekken... Wat hebben zij achter de rug en wie/wat moesten ze achterlaten?

Als welkom worden de gasten toegesproken door de burgemees-

Hartverwarmend om te zien hoeveel mensen er in de weer komen

ter. (Fijn, die tolk!) Daarna gaan ze allemaal een bed opzoeken. Er is ook een twintig weken zwangere vrouw bij, en een dove vrouw. Naast de tolk en Google translate wordt nu ook een doventolk gezocht. Via een slechthorend gemeentelid wordt contact gelegd en hoe bijzonder: de doventolk moet de volgende dag in ons dorp zijn voor een cliënt! Ze stelt voor om daarna bij ons langs te komen. Sommigen noemen dat toeval. Wij noemen dat Gods leiding.

Ook winkeliers worden erbij betrokken: een supermarkt schenkt een tegoed voor boodschappen, een kapper doneert gratis knippen, een schoenwinkel komt met de hele partij wintersloffen. De gasten zijn gewend hun schoenen uit te doen bij binnenkomst en in hun sloffen te stappen. Zo proberen we hun een gevoel van thuis te bieden. Er wordt een bril gehaald voor iemand die haar bril is kwijtgeraakt. Er worden medicijnen gehaald en afspraken gemaakt met artsen in het dorp. Schoolkinderen komen tekeningen aanbieden. Op woensdag is het biddag. Ook onze gasten worden uitgenodigd. Slechts een paar durven te komen. Aan onze eigen gemeenteleden leggen we uit wat er is gebeurd en hoe bijzonder we alle verkregen hulp op prijs stellen. Goddank!

Intussen komen in het dorp twee kantoorgebouwen gereed voor langduriger opvang. Na bijna veertien dagen verhuizen onze gasten daarheen, en kunnen wij uitrusten. We kijken terug op een bijzondere periode waarin we mensen konden helpen die niets meer hadden, alleen hun kleren en de inhoud van hun rugzak. Deze gebeurtenis smeedde een band met alle betrokkenen. Het mooiste was toch wel dat we af en toe weer een glimlach zagen...

Simon Voorberg is een betrokken gemeentelid van de bron (NGK) in Hardinxveld-Giessendam. Hij maakt als ambtsdrager deel uit van de kerkraad en zijn taakgebied is Organisatie en beheer.

We leven in een wereld waarin verontrustende dingen gebeuren. Bijna dagelijks horen we over crisissen en oorlogen. Sommige mensen worden activistisch, anderen steken hun kop in het zand. Of ze zien wel waar het schip strandt. Wat kun je eraan doen? De crisissen zijn zo groot dat je moedeloos raakt en ervoor wegvlocht. Volgens mij is het heel belangrijk welke houding wij aannemen. Een houding waarbij we onze ogen niet sluiten, maar een levenshouding van vertrouwen op God voorleven. Dat is profetisch.

Anko
Oussoren

In een wereld waarin allerlei verontrustende dingen gebeuren, wordt het je zomaar te veel. We hebben behoefte aan controle en overzicht. We begrijpen vaak niet wat er allemaal gebeurt en waar het naartoe gaat met deze wereld. We kunnen de impact van de verschillende crisissen en oorlogen op ons leven moeilijk inschatten. We overzien niet wat dit persoonlijk voor ons betekent en accepteren consequenties ook niet zomaar. We willen dat er iets aan gedaan wordt. Onze problemen moeten worden opgelost.

Als ik om mij heen kijk, dan zie ik een aantal reacties. Sommigen komen in actie. Ze zetten zich in voor het klimaat en maken bewuste en duidelijke keuzes. Anderen komen juist op voor de boeren of bouwvakkers die zich verzetten tegen allerlei stikstofplannen van de overheid. Ze voeren actie en protesteren. Het leidt snel tot moedeloosheid. Je komt in beweging, je wilt iets doen, maar het is nooit genoeg.

Je wilt iets doen, maar het is nooit genoeg

Daartegenover staat een grote groep die zich niet zo druk maakt. Ze halen hun schouders op en proberen van het leven te genieten. Vooral zoveel mogelijk leuke dingen doen en niet te veel nadenken over de wereld waarin je leeft. Carpe diem. Pluk de dag! Hier is ook een christelijke variant van: elkaar voorhouden dat God liefde is. Vier feest, want God heeft ons gered. Jezus is overwinnaar en alles komt goed! Het is natuurlijk helemaal waar, maar zo trekken christenen zich gemakkelijk terug in hun eigen wereldje. Want wij kunnen de wereld toch niet redden.

34 zorgelijke
kwesties die
spelen in de
wereld

Deze reacties zijn logisch. Ik herken ze ook bij mezelf. Soms voel ik me een moedeloze activist. Andere keren steek ik liever mijn kop in het zand. En ondertussen voel dat ik als christen zo niet moet leven. Ik hoef mijn ogen niet te sluiten, maar mag met open ogen kijken naar de wereld waarin ik leef. Dan zie ik veel wat niet klopt. Ik zie mensen voor wie het leven ingewikkeld en zwaar is. Ik moet erkennen dat er veel aan de hand is in de wereld en tegelijk ook beseffen dat ik niet alles op kan lossen. Maar dat betekent niet dat ik niet van betekenis kan zijn! Juist waar ik erken dat er veel niet klopt en dat ik het allemaal niet kan oplossen, ontstaat er ruimte voor God!

Om al die verontrustende dingen onder ogen te kunnen zien, hebben we een anker nodig. Iets wat houvast, veiligheid en hoop geeft. Dat vinden we bij God. We mogen erop vertrouwen dat Hij actief is in deze wereld. Dat God de wereld vooruit helpt. Tegelijkertijd mogen we verontrustende dingen neerleggen bij God. Als we dit doen, dan zullen we merken dat hoe onrustiger

We mogen vertrouwen
dat Hij actief is in
deze wereld

en ingewikkelder de wereld om ons heen wordt, hoe eenvoudiger ons leven wordt. Je doet vandaag wat je vandaag kunt doen, en morgen doe je weer iets anders. Zo leef je in vertrouwen op God. Je vertrouwt erop dat het grote verhaal van waar het naartoe gaat met deze wereld, veilig is bij Hem. En als dat grote verhaal veilig is bij God, dan mogen wij ons eigen kleine verhaal schrijven. Een verhaal dat zichtbaar wordt in zeven profetische houdingen:

- 1. Blijf kalm.** Als de wereld onrustig aanvoelt, mensen zenuwachtig en bang zijn. Als we zondebokken nodig hebben die we de schuld kunnen geven. Jij bent profetisch als je kalm blijft. Door kalm te blijven laat je zien dat je op God vertrouwt. De wereld en de kerk zijn veilig in zijn handen. Laat je daarom inspireren door personen in je omgeving die kalm blijven, ondanks de onrust in de wereld of in de kerk. Kijk naar Jezus die kalm bleef en zich niet verzette toen Hij werd mishandeld.
- 2. Blijf bewogen.** Als anderen het moeilijk hebben, grotere problemen hebben dan jij, wordt het profetisch wanneer je ervoor kiest om bewogen te zijn met anderen, ook al heb je alle reden om voor jezelf op te komen. Of wanneer je bewogen blijft met een ander, ook al is er geen verbetering in de situatie. Wanneer je de pijn van een ander blijft zien, ook al ben je zelf niet in staat om deze op te lossen. In je bewogenheid toon je iets van Jezus zelf aan mensen die geen idee hebben waar ze heen moeten met hun situatie.
- 3. Blijf hoopvol.** Als iedereen wegzakt in pessimisme en negativiteit over deze wereld en ontwikkelingen in de kerk, dan blijf jij hoopvol. Als morgen de wereld vergaat, plant je vandaag nog een appelboom. Je vertrouwt erop dat God zijn wereld niet opgeeft. Je gelooft vast dat God deze wereld aan het vernieuwen is. En je ziet schoonheid in de wereld, ook al is ze besmet door de zonde. Omdat je de waarde van het leven ziet, blijf je je inzetten voor de samenleving en investeer je in de kerk.
- 4. Blijf gastvrij.** In een onrustige en onveilige wereld trekken mensen zich terug. Wie kun je wel vertrouwen en wie niet? Buitenstaanders, vreemdelingen, zomaar vinden we ze eng. Er moeten er niet te veel komen, zeggen we. Eigen volk eerst! Juist dan is het profetisch wanneer je je blik niet vernauwt, maar gericht blijft op anderen. Je bent gastvrij en je blijft groot denken. De Bijbel laat zien dat het draait om de hele wereld. Abraham krijgt de belofte mee dat alle volken door hem gezegend worden. Ook de discipelen krijgen van Jezus de opdracht om aan alle volken te denken. En Jezus zelf was als baby een dakloze vluchteling. Daarom staan jouw armen open. Net als de Vader die wacht op verloren zonen en dochters. Door gastvrij te zijn, laat je zien dat Jezus de wereld opnieuw bewoonbaar maakt.
- 5. Blijf volhouden.** Ook al zijn er tientallen redenen om te stoppen, ook al zie je geen resultaat en neemt de betrokkenheid van anderen steeds verder af. Broers en zussen verlaten de kerk. Jij blijft komen. Jij blijft volhouden. Je blijft trouw doen wat je doet, omdat mensen geschapen zijn naar Gods beeld. Het is

.....
In je bewogenheid
toon je iets van Jezus
zelf

© Denys Nevozhai

profetisch om te blijven investeren in mensen, ook al lijkt het niks op te leveren. Juist dan wordt zichtbaar dat je een bron van rust en betrouwbaarheid bent voor je omgeving. Zo laat je zien dat God in je hart woont.

- 6. Blijf verenigen.** Als veel mensen alleen aan zichzelf denken. Als je ziet dat we op veel terreinen verdeeld zijn. Wanneer de verdeeldheid (polarisatie) toeneemt, zowel in de maatschappij als in de kerk. Het is profetisch als jij bruggen bouwt. Wanneer jij niet gericht ben op jezelf, maar op de ander. Als je bereid bent om de ander iets te gunnen. Jij zoekt naar mogelijkheden om mensen bij elkaar te brengen en te houden, omdat je gelooft dat Jezus naar deze aarde kwam om relaties te herstellen.
- 7. Blijf vreugdevol.** Begin met het vieren van het leven! Een van de eerste dingen die we Jezus zien doen als Hij volwassen is, is feestvieren. Hij redt een bruiloftsfeest. Pas daarna gaat Hij aan de slag met alle ellende. Hij viert als eerste het goede op aarde. Hij viert de liefde samen met anderen. Het is profetisch als wij ons niet gek laten maken door alles wat er gebeurt in de wereld, maar beginnen met het vieren van het goede. Door het leven te vieren komt alles in het juiste perspectief te staan. En na het vieren mogen we aan de slag in de wereld.

Wanneer we de controle over ons leven in Gods handen leggen en Hem echt vertrouwen, worden deze zeven profetische houdingen steeds meer zichtbaar in ons leven. En door zo te leven maken we het voor anderen aantrekkelijk en aannemelijker om in God te geloven. Anderen kijken immers naar ons of wij betrouwbaar zijn en of wij ons geloof ook daadwerkelijk uitleven. Dat betekent niet dat alles perfect moet zijn, maar ze moeten wel aan ons kunnen merken en voelen dat we geloven. Laten we daarom het grote verhaal van de wereld bij God leggen, bidden om zijn Geest in ons, zodat we deze zeven profetische houdingen mogen voorleven.

.....
Jezus viert de liefde
samen met anderen

Anko Oussoren is jeugdwerker in de bron in Hardinxveld-Giessendam (NGK) en adviseur bij Kerkpunt. Dit artikel is een verwerking van een lezing van Evert-Jan Ouweneel op de jeugdleidersconferentie van Kerkpunt in 2023.

Er staat geschreven...

Judith Bouma

Mij is gevraagd om te spreken op een vrouwendag in een lokale kerk. Het moet gaan over het afstemmen op Gods wil. Hoe kun je meer met God bezig zijn? Hem beter leren kennen? Zijn stem beter verstaan in je dagelijks leven? Mooie vragen.

Terwijl we ervaringen uitwisselen en verder praten, denk ik steeds: moeten we dan niet gewoon meer in de Bijbel lezen? God spreekt op heel veel manieren tot mensen, dat zie je ook terug in de Bijbel. Door dromen, visioenen, rechtstreeks, via profeten. Willen we zijn stem leren verstaan, dan hebben wij de Bijbel voorhanden. Maar erin gaan lezen is voor velen een drempel. Mijzelf inclusief. Ik heb niet de discipline om me aan een schema te houden. Dus ik voel me dan ook beschroomd om hier adviezen over te geven.

De vrouwendag is pas over een paar weken, dus ik kan er nog even over nadenken. Ik moet denken aan de verzoeking in de woestijn. Hoe Jezus elke verleiding van de duivel weerlegt met een Bijbeltekst. Op elke listige aanval, die inspeelt op al onze menselijke verlangens en zwaktes, komt Hij terug met: 'Er staat geschreven...' en dan volgt een citaat uit de Bijbel waarmee de aanval wordt geweerd.

Jezus weerlegt elke verleiding met een Bijbeltekst

In deze weken van voorbereidingstijd heb ik een gesprek met een man in het Huis van Bewaring. Hij mag bijna naar huis, maar hij wil me nog graag ergens over spreken. Ruim anderhalf uur lang luister ik naar zijn woordenstroom. Hij wil graag mensen helpen, op grote schaal. Uit zijn verhaal blijkt dat hij miljoenen verdiend heeft. Waarmee wil hij niet zeggen. Maar tussen de regels door hoor ik iets over transporten, mensen uitschakelen. Allemaal niet fraai, zegt hij. Hij beseft dat hij daarmee een schuld op zich laadde. Maar die zal hij vereffenen met zijn grootse plannen. Na dit relaas kijkt hij mij verwachtingsvol aan. 'Wat vindt u ervan?'

Tijdens het luisteren klinkt in mij de hele tijd de zin: 'Ga heen en zondig niet meer.' Ik zie Jezus voor me, schrijvend in het zand. Hij veroordeelt niet, maar zegt wel waar het op staat.

Ik voel dat ik dit voorzichtig moet aanpakken. Dus ik vraag of de man beseft hoeveel slachtoffers hij direct en indirect maakt in het systeem waarin hij opereert. Hij is er even stil van. Een bewaker wenkt mij. Ik moet het gesprek afronden. Dus ik zeg nog snel: 'Zou je niet eerst eens moeten stoppen met wat je doet?' Een week later is de man vertrokken. Hij heeft een briefje achtergelaten waarin hij me bedankt voor het advies. Hij heeft er nachten niet van geslapen. 'Dank dat u hebt gesproken in Gods Geest.' Een rijke schat van wijsheid schonk God ons in zijn Woord!

Judith Bouma is als justitiepredikant verbonden aan de NGK Zeist.

Durf te hopen!

Waar zijn lichtpuntjes te vinden?

Aan de start van 2024 zijn woorden als crisis, dreiging en somberheid niet van de lucht. Niet toevallig dat SIRE juist op dit moment een publiekscampagne lanceert die helemaal aan hoop gewijd is. Lichtpuntjes, in SIRE-taal. Hoop in de vorm van kleine sprankjes. SIRE moedigt aan om naar zulke lichtpuntjes te zoeken. En er vooral zelf een te zijn. In de campagne ligt het accent op 'durven'. Hopen vergt een bepaalde moed.

Het fascineert me hoe zowel commerciële als ideële organisaties (SIRE is een voorbeeld van die laatste) steeds meer in thema's doen die je nog niet zo lang geleden het meest van de kerk zou verwachten. Niet bang zijn voor de dood. Het goedmaken met je buurman. Een lichtpuntje zijn. Springt SIRE in het gat dat (ook) de kerk achterlaat? Ik denk het wel. Mijn stelling is dat juist de kerk SIRE dankbaar mag zijn. Dat werk ik hieronder uit.

Tim Vreugdenhil

Neem om te beginnen de cijfers die aanleiding zijn voor deze campagne. Op de website lichtpuntje.sire.nl vind je cijfers over hoop. Zeventig procent van de Nederlanders denkt dat toekomstige generaties het slechter gaan krijgen dan nu. 53% vindt het functioneren van de politiek een belangrijke reden om minder te hopen. Zulke cijfers zullen natuurlijk nooit naar nul gaan. Maar als er ooit een tijdperk was dat behoefte heeft aan hoopvolle verhalen, dan is dat wel nu, in onze samenleving. SIRE toont lef dat ze die handschoen oppakt. Ook omdat zo'n campagne een katalysator kan zijn

© Sydney Sims

voor allerlei plekken waar wel degelijk in hoop 'gehandeld' wordt. Hopen moet je durven, zegt SIRE. Het gaat niet vanzelf. Het is niet (altijd) rationeel. Het is een waagstuk. Iets wat je van bijvoorbeeld cynisme, luiheid of woede niet kunt zeggen. Hoop is een complex fenomeen en heeft mentale, psychische, artistieke, filosofische en spirituele aspecten. Aan de pakkende beelden en teksten van SIRE liggen diepere lagen ten grondslag. Ik zeg: knap gedaan.

..... Springt SIRE in het gat dat (ook) de kerk achterlaat?

Hoezo SIRE?

De vraag of we hier SIRE voor nodig hebben is terecht. Denk even mee. Wie kan er tegenwoordig een geloofwaardige boodschap brengen over hoop? Als de kerk iets inbrengt, zeggen mensen: dat is me te ouderwets. Als Coca Cola het doet, is het te commercieel. Wanneer de koning het probeert, vinden we dat hij makkelijk praten heeft. Eigenlijk zou er een onafhankelijke, ideële partij moeten zijn, een soort stichting... en hé, die hebben we dus al! Dit is precies waarvoor SIRE ooit is opgericht. Ik zag christelijke commentaren die menen dat SIRE veel te vaag is over hoop. Dat is een raar verwijt. Kerken en tal van andere organisaties voor wie hoop een belangrijke waarde is, kunnen ieder op hun eigen wijze prima aansluiten. Want een lichtpuntje vinden – laat staan er zelf een worden, dat gaat niet alleen door het kijken naar commercials of billboards. Er zijn gesprekken nodig, prikkelende overwegingen, liedjes en rituelen. Kansen dus voor de kerken.

..... Wie wil hopen, heeft het tij niet mee

Boodschap van hoop

Gaat het SIRE lukken? Durf te hopen is een moeilijke boodschap. Veel moderne westerse filosofen, schrijvers en kunstenaars hebben de hoop uit onze cultuur weggesloopt. Zij ageerden met name

© Diego Ph

tegen dominante christelijke ideeën over geloof, hoop en liefde. Dat was en is hun goed recht. Het is naar mijn mening heilzaam geweest voor de samenleving. Kort gezegd ging de westerse cultuur naar alternatieven zoeken voor het christelijke verhaal. Er kwam bijvoorbeeld een sterke humanistische traditie op. Een mens is het waard om in te geloven, lief te hebben en op te hopen. Krachtig, en waardevol voor zelfacceptatie. Maar – blijkt in deze tijd – niet altijd genoeg. Een mens is maar een mens. Wat als je de moed verliest? Wie wil hopen, heeft het tij niet mee. Ook SIRE merkt dat. SIRE is kwetsbaar voor kritiek dat 'de maatschappij dat ben jij' een neoliberal wereldbeeld in stand houdt. Waarin ik al zo verschrikkelijk veel moet. En dan ook nog over de dood praten. Of hopen.

De filosofische 'hoopslopers' bleken op een wonderlijke manier ook heilzaam voor de kerk. Vrijwel alle moderne theologen voelden zich uitgedaagd om indringend over hoop te spreken. Zij zeggen dat je van het oudtestamentische Israël kunt leren wat hoop is. Pas als je tegen de muur op loopt. Pas als je alle hoop op een goede afloop opgeeft. Pas dan kun je ontdekken dat er toch een uitweg is. Babylon is de plek waar de hoop zowel sterft als opnieuw wordt geboren. Hoop is een geschenk.

Wat dan?

Een lichtpuntje zijn, het is een bijbelse metafoor. Maar altijd als reflector van iets groters. God wordt in de Bijbel meer dan een lichtpunt genoemd. God is licht. In Hem is zelfs in het geheel geen duisternis. Zoals God ook liefde is. Maar God is niet alles. God is bijvoorbeeld beslist geen geloof en ook geen hoop. Geloof en hoop zijn typisch mensendingen. Daarom zijn ze volgens de apostel Paulus ook maar tijdelijk. Ze zullen op een dag verdwijnen. Christelijk geloof gaat over iets 'voorbij de hoop'. Een nieuwe wereld. Vol van licht en vol van liefde. Daar is de hoop niet meer nodig. De kerk al helemaal niet. Zelfs SIRE kan daar worden opgeheven.

In haar beste vormen inspireert de christelijke traditie mensen om te hopen op God. Een groot waagstuk. Christenen worstelen ermee en schrijven erover. En ze zingen ervan. Bijvoorbeeld in dit lied uit de traditie van Taizé: *Als alles duister is, ontsteek dan een licht in mij dat nooit meer dooft...* Niet iedereen kan dat geloven, natuurlijk. Maar krachtig is het wel. In reclametermen doet een merk in feite altijd een belofte. En dan God...? De apostel Paulus zou tegen SIRE en ons zeggen: mag ik jullie een weg van hoop wijzen die nog veel verder voert?

..... Christelijk geloof gaat over iets 'voorbij de hoop'

Tim Vreugdenhil is stichter en dominee van Citykerk Amsterdam en stadspredikant. Hij bracht in 2020 en 2022 een missionaire trendrede uit. Samen met toekomstonderzoeker Jeanneke Scholtens werkt hij aan een nieuw boek: HOOP. Geloven in de toekomst (verschijningsdatum: juni 2024).

Groot voorrecht

'Tijdens de coronacrisis kreeg ik vanuit de kerkenraad de vraag om als pastoraal werker in onze gemeente aan het werk te gaan. Onze gemeente was vacant en al mijn werkzaamheden als musicus (organist/pianist/dirigent) lagen stil. Ook nadat we een fijne predikant kregen, bleef ik de pastoraal werker voor de zeventigplussers.

Muziek en theologie zijn een rode draad in mijn leven. Na een conservatoriumstudie studeerde ik nog een aantal jaren aan de TU in Kampen (Broederweg). Die opgedane kennis komt nu mooi van pas. Het is prachtig om met Gods Woord naar mensen toe te gaan en op bijzondere (mooie of verdrietige) momenten in hun leven naast hen te staan. Je hoeft het letterlijk niet in eigen kracht te doen.

Veel (ervaren) ambtsdragers zullen het herkennen: dat je je op de fiets onderweg naar een adres afvraagt: wat heb ik in deze situatie nu te zeggen? Vaak fietste ik gesterkt weer naar huis omdat er 'echt' contact was op zielsniveau. De band door het geloof in Jezus Christus is zó sterk dat er eigenlijk altijd wel iets te bespreken is. En ik merk steeds: het begint met luisteren!

Het werk geeft mooie momenten. Meerdere keren mocht ik een uitvaartsamenkomst leiden van gemeenteleden van wie sommige kinderen niets meer met de kerk of het geloof hebben. Eenmaal kwam een zoon van de overledene na de begrafenis naar me toe en zei (in het Twents): 'Ik heb niet zoveel met de kerk, maar je hebt het goed gezegd. Zo dacht pa er precies over en ik vond het mooi!' De kerkenraad geeft me alle gelegenheid om verder te leren (bischoling, cursussen). Bijvoorbeeld over dementie; in onze gemeente neemt het aantal ouderen met deze diagnose toe.

Samenvattend wil ik zeggen: pastoraat is prachtig. We mogen elkaar bemoedigen, troosten, aansporen en als het moet vermanen. Het is jammer dat velen tegen het ambt opzien, waardoor het moeilijk is om in de ambtsdienst te voorzien. Het is juist een voorrecht om te mogen dienen in de gemeente en je van God gekregen gaven in te mogen zetten in de dienst aan Hem en in de gemeente. Je mag namens Christus spreken. Dat mag ontspanning geven. Je hoeft het niet in eigen kracht te doen. Wees niet bang, want Hij is bij je; vrees niet, want Hij is je God. Hij zal je sterken, Hij zal je helpen, je steunen met zijn bevrijdende rechterhand (Jes. 41:10). Besef dat de inspanningen die je voor de Heer verricht nooit tevergeefs zijn!

Jorrit Woudt is musicus en pastoraal werker in de Immanuëlkerk Enschede

Op welke manier heeft je werk in de kerk jouw geloof/leven/kijk op de kerk veranderd? Wil je daarover vertellen, mail dan naar inzpiremedia@gmail.com.

Voorbereid op rampen

Geestelijke verzorging bij incidenten

Door de vuurwerkramp in Enschede (2000) en de brand in café het Hemeltje in Volendam (31 december 2000) realiseerden sommige mensen in Ede zich: wat als dit in onze woonplaats gebeurt? Zijn wij hier dan op voorbereid? Met name rond het opvangen van slachtoffers en gewonden vormde een aantal predikanten en geestelijk verzorgers samen met een imam de groep Geestelijke Verzorging bij Incidenten (GVI).

Het GVI valt direct onder de burgemeester, en houdt oefeningen samen met de hulpdiensten: de brandweer, de politie en het Rode Kruis. Dit om voorbereid te zijn op het geven van geestelijke verzorging bij incidenten.

Marie José: 'Zelf kwam ik pas na een jaar of tien bij het GVI, als een van de zes plaatselijke geestelijken die de kerngroep vormen. Ik ben blij dat ik op deze manier mee kan helpen om te zorgen dat we goed voorbereid zijn als er een keer daadwerkelijk iets gebeurt. Anders word je opgeroepen, en dan sta je daar en denkt: wat moet ik nu doen?

We houden jaarlijks oefeningen met alle hulpdiensten. We ensceneren een explosie door een gaslek in een huis, of ook grotere incidenten rondom de snelwegen of spoorlijnen die Ede doorkruisen. We hebben in de afgelopen jaren veel geleerd van de ervaringen van geestelijke verzorging die op Schiphol en in Apeldoorn verleend werd na incidenten met vliegtuigen en de aanslag op Koninginnedag.

Twee geestelijken van ons zestal hebben steeds een kwartaal lang piketdienst, waarbij een van de twee het eerste aanspreekpunt is.

.....
**Dan sta je daar
en je denkt: wat
moet ik nu doen?**

Als zich een crisis voordoet, dan wordt het GVI namens de burge-meester door een ambtenaar ingeschakeld. Op de locatie werken we bij voorkeur in duo's. Ter plekke aangekomen kan de geestelijk verzorger hulp verlenen op instructie van de commandant.

Tijdens de oefeningen spelen we een heftig ongeluk na of een brandje, waarbij mensen geëvacueerd worden of naar een ziekenhuis gebracht. Leden van de LOTUS-kring spelen een slachtoffer of gewonde, ze zijn verkleed en gegrimed zodat het er echt uitziet. De brandweer oefent tegelijk ook, bijvoorbeeld een ontplof-fing of ontruiming. Zo wordt ook de communicatie met de ver-schillende disciplines geoefend, en raken we ingesteld op iemand die het commando voert. Wij gaan soms mee met een slachtof-fer dat wordt afgevoerd naar het ziekenhuis, of we

Je leert jezelf kennen in ongewone omstandigheden

gaan in gesprek met achterblijvers, om hen gerust te stellen. We vragen hun: wat doet het met je, wat kunnen wij voor jou betekenen?

We zijn in Ede tot nu toe in al die jaren één keer echt in actie gekomen. Dat gebeurde in 2013 na de vondst van mosterdgas in een woning. Tientallen woningen in de buurt moesten ontruimd worden. Een jaar later deed zich een kleine ramp voor, toen ongeveer twintig studenten tijdens een feest door de vloer boven een ijsalon zakten. Maar daar was al iemand van het Leger des Heils ter plekke, zodat het GVI bij dat incident niet ingeschakeld hoefde te worden. Het GVI heeft draaiboeken ontwikkeld waarin zelfs details als de mee te nemen Bijbel, zaklamp en extra kleding niet vergeten zijn!

In april staat een grote oefening in het 'spookdorp' op het Infanterie Schietkamp in Harskamp met brandweer, politie en plaatselijk Rode Kruis op de planning. Ik ben ook voor mezelf blij met de oefeningen, je leert jezelf kennen als geestelijk verzorger in onge-wone omstandigheden, en je kunt daadwerkelijk iets voor een ander betekenen. Tegelijkertijd is uiteraard mijn stille hoop dat het bij oefenen blijft en dat het grote incident uitblijft.'

Marie José Eberson is gepensioneerd theoloog, godsdienstleerkracht en secretaris van het bestuur van het GVI in Ede.

Missionaire trendrede

Op de missionaire conferentie Meedoen in Gods missie heeft Theoloog des vaderlands Kees van Ekris zijn missionaire trendrede gepresenteerd. Hij beschrijft vijf trends in een onstuimige tijd vol tegenstellingen. Wij zijn geroepen om op te staan als getuige van Christus, als vrede-stichter, als trooster, als acti-vist. De trendrede biedt handreikingen.

De trends gaan over thema's waar we vatbaar voor zijn:

Trend 1: Lichaam Ons lichaam en ons zintuiglijke denken.

Trend 2: Onderdak Deze trend gaat over het vinden van onderdak en over plekken waar echtheid is en verbondenheid.

Trend 3: Manifeste geestkracht In de veelheid van overtuigingen zijn wij alert op geloofswaarden die iets uitwerken in het leven.

Trend 4: Radicaliteit De ernst van wat je gelooft komt tot uiting in je bereidheid te handelen: actie, radicaliteit en roeping.

Trend 5: Ideegeneratief Wij snakken naar mensen die het inge-wikkelde van onze tijd kunnen vertalen in krachtige ideeën die je voor je ziet.

Bij elke trend vind je een aantal tafelvragen om over na te denken.

Wij hopen dat dit trendrapport gemeentelieden, jeugdwerkers, ker-kenraden, kerkelijk werkers, pioniers, predikanten en evangelisatie-commissies aan het werk zet. Er zijn verdiepings-vragen beschikbaar om in je kerk te bespreken. Lees samen de trendrede door. Vertaal die naar je lokale situatie, vooral gericht op het missionaire contact. Aan wie moet je denken, welke gezich-ten zie jij voor je?

In het voorjaar verschijnt een podcastserie over de trends. Kees van Ekris en Rosa Douma praten erover met deskun-dige gasten zoals Paul Schenderling en Beatrice de Graaf. De missionaire trendrede 2024 is een samenwerking van de IZB, Missiefonds, Kerkpunt en Verre Naasten. Download de trendrede en de verwerkingsvragen op www.kerkpunt.nl/trendrede.

Be real
trends in een tijd vol contradicties

Missionaire trendrede 2024

Kees van Ekris

Kerkelijke rechtspraak in de nieuwe kerkorde

In vorige nummers besteedde ik al aandacht aan de nieuwe kerkorde, zoals die in de Nederlandse Gereformeerde Kerken sinds 1 mei 2023 van kracht is. En ook aan enkele landelijke regelingen. In dit nummer aandacht voor de kerkelijke rechtsgang, zoals geregeld in hoofdstuk F van de kerkorde en de landelijke regelingen F5 en F6.

Leendert
Verheij

Het hoofdstuk in de kerkorde waarin de kerkelijke rechtsgang wordt geregeld kent als titel: Besluiten en bezwaren. Iemand die het niet eens is met een besluit van de kerkenraad kan daar op verschillende manieren blijf van geven.¹

Men kan bijvoorbeeld een brief aan de kerkenraad schrijven om zijn/haar bezwaren kenbaar te maken met de vraag om er nog eens naar te kijken en het besluit te heroverwegen. Iemand kan ook een gesprek aanvragen met de wijkouderling of de predikant. Dan is het heel goed mogelijk dat je het niet met elkaar eens wordt en dat het besluit gehandhaafd blijft. Maar misschien voelt de betrokkene zich gehoord en ziet deze aanleiding om zich neer te leggen bij het genomen besluit, ook al is hij het er niet mee eens. In het verlangen dat daarmee de vrede in de gemeente gediend wordt. Het kan ook gebeuren dat de kerkenraad zich gevoelig toont voor de aangevoerde argumenten en het besluit intrekt of aanpast. Maar het is ook denkbaar dat iemand meent

dat het om een zwaarwegend punt gaat en dat het van belang is dat het besluit door anderen getoetst wordt. Voor die situatie regelen de kerkorde en de bijbehorende landelijke regelingen.

.....
Iemand kan het niet eens zijn met een besluit van de kerkenraad

Bezwaar

Hiervoor gaf ik al aan dat iemand op verschillende manieren bezwaren kenbaar kan maken. Je kunt onderscheid maken tussen formele en informele bezwaren. Niet elke brief of elk gesprek waarin bedenkingen worden geuit is te beschouwen als een formeel bezwaar. Wil iemand het recht behouden om op enig moment beroep in te dienen, dan moet het bezwaar wel aan bepaalde (formele) eisen voldoen. Formeel bezwaar kan alleen ingediend worden door een gemeentelid, of een persoonlijk belanghebbende. Dit laatste begrip is geen absoluut heldere en sluitende omschrijving. De kerkelijke rechtspraak zal er inhoud aan moeten geven. In de toelichting werd opgemerkt: het moet gaan om een belang dat speciaal voor deze

persoon geldt in afwijking van andere personen in of buiten de kerk. Betrokkene dient de bezwaren schriftelijk in te dienen binnen zes weken na de bekendmaking van het besluit. Aandachtspunt voor de kerkenraad is hierbij, dat kerkenraden de verantwoordelijkheid hebben om genomen besluiten zorgvuldig vast te leggen, er helder over te communiceren en het besluit goed te archiveren. Zo staat dat ook uitdrukkelijk vermeld in artikel F 1.4 van de kerkorde. Mijn ervaring is dat niet elke kerkenraad zich voortdurend bewust is van deze verantwoordelijkheid! Dat kan problemen opleveren, in die zin dat een genomen besluit en de precieze inhoud ervan pas veel later bij alle leden van de gemeente bekend worden. En dat levert uiteraard het risico op dat de hiervoor genoemde zeswekentermijn pas geruime tijd nadat het besluit is genomen begint te lopen.

Wat moet de kerkenraad met het ingediende bezwaar? Zo spoedig mogelijk reageren, zegt artikel F 4.1 van de kerkorde. Meer wordt er niet over gezegd. Maar wie zich realiseert dat in artikel F 1.1 voorop wordt gesteld dat de kerkelijke vergaderingen in hun handelen en besluiten de christelijke vrede zoeken, zal meer verwachten. Van de kerkenraad mag je verwachten dat men de indiener van het bezwaarschrift serieus hoort en gelegenheid geeft om het bezwaar toe te lichten. En zo nodig dingen toelicht. En dat men daarna serieus nagaat of er aanleiding is om het genomen besluit te herzien, of in te trekken. En van het voorgeschreven 'zo spoedig mogelijk reageren' mag je verwachten dat dit deugdelijk gebeurt, bij voorkeur ook schriftelijk. En dat de beslissing op het bezwaar goed wordt gemotiveerd.

In de kerkorde en de landelijke regelingen worden geen eisen gesteld aan de inhoud van een bezwaarschrift. Ook niet aan de formulering van de gronden voor het bezwaar. De indiener moet zich wel realiseren dat dit anders wordt wanneer na de bezwaarprocedure een beroepsprocedure volgt. Zoals hierna zal blijken,

.....
Gezocht wordt om de christelijke vrede

zal een beroepsprocedure alleen succes kunnen hebben wanneer sprake is van een of meer van de vier beroepsgronden, genoemd in artikel F 5.4 van de kerkorde. De indiener doet er verstandig aan zich dat al bij de indiening van het bezwaar te realiseren. Vanzelfsprekend doet de kerkenraad er goed aan om bij de besluitvorming op het bezwaar daar ook op te letten. De kerkenraad dient de beslissing op het bezwaar op schrift te stellen en aan de bezwaarde en de gemeente toe te sturen.

Beroep

Als de bezwaarde, of een ander lid van de gemeente dan wel een persoonlijk belanghebbende (zie hiervoor onder Bezwaar) zich niet kan vinden in de beslissing op het bezwaar, kan tegen die beslissing binnen zes weken na de verzending door de kerkenraad van die beslissing beroep worden ingesteld bij het College voor kerkelijk beroep (verder: het college).

De leden van dit college worden benoemd door de synode. In het college moet voldoende algemeen juridische, kerkrechtelijke en theologische deskundigheid aanwezig zijn. Met het oog op de behoefte aan specifieke specialistische kennis kunnen ook plaatsvervangende leden worden benoemd met andere deskundigheid (bijvoorbeeld gedragsdeskundigen).

Het college is een onafhankelijke rechterlijke instantie, zo zegt artikel 2 van de landelijke regeling F 5. Dat is van belang omdat

de burgerlijk wetgever aan kerkgenootschappen ruimte laat om de eigen (kerkelijke) rechtspraak te verzorgen. Die kerkelijke rechtspraak dient dan wel aan hoge eisen te voldoen en onafhankelijkheid en onpartijdigheid maken daar deel van uit.

De landelijke regeling F 5 geeft regels voor een deugdelijke procedure in beroep. Daarbij valt te denken aan onder meer de eisen waaraan het beroepschrift moet voldoen, de wijze waarop het onderzoek door het college plaatsvindt, de hoorzitting, de uitspraak

(en wat daarin moet staan) en de bekendmaking en geanonimiseerde publicatie (op de website van de kerken) daarvan. Blijkens het al eerder genoemde artikel 5.4 van de kerkorde zijn er vier mogelijke gronden voor grondverklaring van het beroep, te weten:

de beslissing op het bezwaar:

- is in strijd met het Woord van God;
- is in strijd met het kerkelijk recht;
- is schadelijk voor de opbouw van de gemeente;
- brengt de indiener van het beroep onredelijke schade toe.

Hoger beroep

Tegen de beslissing van het college kan elk van de partijen (let wel: alleen nog de partijen die bij de beroepsprocedure betrokken waren!) hoger beroep instellen bij de synode. Dat moet gebeuren binnen zes weken na verzending van de uitspraak van het college. De partij die in hoger beroep gaat dient dat te melden aan de andere partij. Nadat het moderamen van de synode heeft gecontroleerd of het

.....
**Als de kerkenraad
beslist in strijd met
Gods Woord, kan de
bezwaarde in hoger
beroep gaan**

hoger beroepschrift voldoet aan de eisen van artikel 12 van de landelijke regeling (F 6) en eventuele gebreken zijn aangevuld, benoemt het moderamen een handelcommissie, bestaande uit ten minste drie personen. Die handelcommissie neemt een belangrijk gedeelte van de behandeling van deze rechtszaak in hoger beroep voor haar rekening. Daarom moeten ten minste twee leden van de commissie ervaring hebben in de kerkelijke rechtspraak. Ook hier zijn zaken als onafhankelijkheid, onpartijdigheid en procedurele rechtvaardigheid (o.a. hoor en wederhoor) van groot belang!

Net als voor de regeling voor de procedure in beroep (bij het college) bevat de landelijke regeling voorschriften voor de gang van zaken tijdens de procedure in hoger beroep en de taken en bevoegdheden van de handelcommissie. De handelcommissie stelt een advies op en zendt dit aan de synode en partijen. De synode bericht de handelcommissie en partijen op welke datum zij het hoger beroep behandelt en nodigt hen uit daarbij aanwezig te zijn. Partijen krijgen voorafgaand aan de behandeling ter synode gelegenheid om schriftelijk te reageren op het advies van de handelcommissie. Daarbij is het niet de bedoeling dat partijen hun debatten onverminderd voortzetten. Ze mogen gericht reageren op het advies en een pleidooi ter synode zal in beginsel achterwege blijven, omdat het niet de rol van de synode is de behandeling door de commissie nog eens dunnetjes over te doen. Wel kan de synode partijen nog uitnodigen ter zitting eventuele bij de synode nog levende vragen te beantwoorden. De handelcommissie krijgt ter vergadering gelegenheid om haar advies toe te lichten. Tot hiertoe is de behandeling in beginsel openbaar. De beraadslaging van de synode (waarbij aanwezig ten minste twee leden van de handelcommissie) vindt plaats in besloten zitting. De synode kan het advies aanvaarden, amenderen of vervangen. De synode verzendt haar uitspraak binnen veertien dagen gelijktijdig aan beide partijen.

Slot

Kerkrechtelijke procedures vragen om zorgvuldigheid en deskundigheid. Partijen doen er altijd verstandig aan om zich goed te laten adviseren door mensen met voldoende deskundigheid.

Leendert Verheij is oud-president van het Gerechtshof Den Haag en was tot 1 mei 2023 voorzitter van de Commissie Kerkrecht en Beroepszaken van de NGK.

1 De kerkorde spreekt over besluitvorming van kerkelijke vergaderingen (kerkenraden, regionale vergaderingen en synode). In de uitwerking van de rechtsgang in hoofdstuk F gaat het over besluiten van de kerkenraad dan wel de regionale vergadering. In de Landelijke regelingen F5 en F6 wordt ook de rechtsgang inzake besluiten van die beide kerkelijke vergaderingen uitgewerkt. Voor de leesbaarheid zal ik me in dit artikel hoofdzakelijk richten op besluitvorming van de kerkenraad.

..... 39
**Onafhankelijkheid,
onpartijdigheid en
rechtvaardigheid zijn
van groot belang**

Na Pasen

Als dan na Pasen dagen lichten,
geen enkel mens is opgestaan,
een zonnebloem zich niet kan richten
op Jou als lichtbron van bestaan -

Als ik na Pasen mag geloven,
als alle woorden zijn gezegd,
de nieuwe paaskaars is ontstoken
en uitgeblazen, teken slechts -

Refrein

Geef mij vertrouwen, Opgestane.
Wees mij in schemerlicht de zon.
Wie zal zich opgewekt en hoopvol wanen
als U niet luistert,
als U niet fluistert
dat U altijd al aan de hemel stond.

Als dan na Pasen dagen komen
en zoveel sterft, de aarde zucht,
als mensen enkel kunnen dromen
van hoop die oplicht in de lucht -

Als ik na Pasen mag geloven,
na ons gestamel rond een graf,
zo leeg dat we bij zinnen komen
en woorden breken - licht neemt af -

Refrein

Als dan na Pasen dagen lichten,
omdat de Mens is opgestaan,
een zonnebloem zich dan zal richten
op Jou als lichtbron van bestaan -

Als ik na Pasen mag geloven
en zoveel sterft, de schepping zucht,
mag dan vertrouwen blijven komen,
gebaad in zonlicht, zonnevrucht.

Refrein